

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1964/13

Karar No.:1964/43

Karar tarihi:2/6/1964

Resmi Gazete tarih/sayı:16.7.1964/11755

İtiraz eden : Arguvan Asliye Hukuk Mahkemesi.

İtirazın Konusu : 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun 25 inci ve 28 inci maddelerindeki kamulaştırma işlerinin yargı mercilerince geri bırakılmıyacağına ilişkin hükümlerin mülkiyet hakkını ve bağımsız mahkemelerin görev ve yetkilerini belirten Anayasa hükümlerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istenmiştir.

İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci madesi uyarınca 6/2/1964 gününde yapılan ilk incelemede Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı kanunun 27. maddesi gereğince iddia ve savunmaya ilişkin kâğıt örneklerinin gönderilmediği görüldüğünden bu noksanlar tamamlanmak üzere dosyanın mahkemeye geri yollanmasına karar verilmiş, noksanların tamamlandığı ve dosyada başkaca bir eksiklik bulunmadığı anlaşılmış olmakla esasın incelenmesine dair verilen 3/4/1964 günlü karar üzerine düzenlenen rapor, 4753 sayılı kanun ile Anayasa'nın gerekli maddeleri ve gerekçeleriyle Meclis görüşme tutanakları okunarak gereği görüşülüp düşünüldü :

Olay :

Davacılar vekili tarafından Arguvan Asliye Hukuk Mahkemesine verilen dilekçede Arguvan ilçesinin Nermikan Köyünde çalışmakta olan toprak komisyonunun, tapu kütüğünde müvekkillerinin miras bırakanları adına kayıtlı 42 parça tarlayı hazine malı olarak belirttiğinden ve toprak dağıtımına da başladığından bahisle tescil işinin dâva sonuna kadar durdurulmasına ve hazinenin müdahalesinin önlenmesine karar verilmesi istenmiştir.

Mahkeme özet olarak "yapılan incelemede 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 25 inci maddesinde kamulaştırma işlerine karşı yapılacak itirazın reddine dair Tarım Bakanlığınca verilecek kararın yerine getirilmesinin yargı yerlerince geri bırakılmıyacağı ve aynı kanununun 28 inci maddesinde bu kanunun uygulanmasıyla ilgili her türlü itiraz ve dâvaların kamulaştırmayı, Hazine adına tescil ve dağıtmayı durduramıyacağı hakkındaki hükümlerin dikkati çektiğini ve Hukuk muhakemeleri Usulü Kanununun 101 inci maddesi gayrimenkulun aynı münaazalı olduğu hallerde bunun haczi ve yedi adletevdii suretiyle hâkimi tedbir kararı vermeğe yetkili kılmış olduğunu, halbuki 4753 sayılı kanununun 25 ve 28 inci maddeleri hükümlerinin mahkemelerden bu yetkiyi almakta bulunduğunu, öte yandan bu kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak Yargıtayca verilmiş olan 27/1/1954 tarihli ve 14/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile (Sahipsiz addedilerek hazine veya muhtaç çiftçi adına tescil edilen toprak için zilyetliğe mustemiden müdahalenin men'i veya tapunun iptali hakkındaki ayna mütaallik istihak dâvasının dinlenemeyeceği kabul edilerek mahkemelerin tedbir kararı verne yoluna seykedildiğini, şu hale göre 4753 sayılı kanununun 25 inci ve 28 inci maddelerindeki mahkemelerce tedbir kararı verilemeyeceğine dair hükümlerin bir yandan bağımsız mahkemelerin görev ve yetkilerine tecavüz sayılacağı gibi öte yandan Anayasa'nın kişinin temel haklarından saydığı mülkiyet hakkının ihlâli mahiyetinde olduğu kanısına vardığını " ileri

Esas No.:1964/13
Karar No.:1964/43

sürerek sözü geçen hükümlerin iptali için Anayasa'nın 151 inci maddesi uyarınca mahkememize baş vurmaya karar vermiştir.

Gerekçe: aynı konu, Arguvan Asliye Hukuk Mahkemesinin itirazından önce incelenerek sözü geçen hükümlerin Anayasa'ya aykırı olmadığı karara bağlanmış olduğundan bu itirazın esasa geçilmeden reddi gerekeceği üyelere Şeref Hocoaoğlu ile Muhittin Gürün tarafından ileri sürülmüş ise de bir konunun daha önce incelenerek reddedilmiş olmasının sonradan aynı konu hakkında açılacak bir dâvanın esasdan incelenip karara bağlanmasına engel olamayacağı çoğunlukla kararlaştırılmıştır.

Yürütmenin durdurulması yetkisinin, mutlak olarak yargı erki kavramı içinde bulunmayıp Anayasa'nın 136 ncı ve 140 ncı maddeleri gereğince kanunla düzenlenmesi gereken yargılama usullerine ilişkin olması ve kanun koyucunun kamu yararı amacıyla bu yetkiyi özellikle idarî karar ve işlemlerin uygulanmasında - mahkemelere tanımamasının da idare Hukuku İlkelerine göre mümkün bulunması bakımından 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 25 inci ve 28 inci maddelerinde yer alan kamulaştırma işlemlerinin ve hazine adına tescilin ve dağıtımın yargı mercilerince geri bırakılmıyacağı yolundaki hükümlerin mahkemelerin bağımsızlığı esasını belirten Anayasa'nın 132 nci maddesine aykırı olmadığına mahkememizce 13/3/1964 gününde karar verilmiş (E. 1963/ 162, K. 1964/19) ve Arguvan Asliye Hukuk Mahkemesinin itirazında ileri sürülen gerekçeler bu kararı değiştirecek nitelikte bulunmamış olduğundan itirazın bu yönden reddi gerekir.

İtirazda bulunan mahkeme sözü geçen hükümlerin "Anayasa'nın kişinin temel haklarından saydığı mülkiyet hakkını ihlâl ettiğini" de ileri sürmüştür. . . ;

Konuyu bu yönden de çözümlmek İçin mülkiyet hakkının niteliğini ve Anayasamızın bu hakkı ne suretle ele almış olduğunu belirtmek gerekir. Mülkiyet hakkı geçen yüz yılın ferdiyetçi doktrinlerinin etkisi altında malikin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, kutsal ve doğal haklardan sayılırken günümüzde bu görüş değişmiş ve mülkiyet hakkı, malikine toplum yararına bazı ödevler ve görevler yükleyen sosyal bir hak olarak görülmeye başlanmıştır.

Türk Anayasa koyucusu da mülkiyet hakkını bu anlayış açısından ele almış ve Anayasa'nın Temel Haklar ve Ödevler kısmının sosyal haklar ve ödevler bölümünde yer verdiği 36 ncı maddesinde, herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğunu belirttiikten sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla sınırlanabileceğini ve mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağını açıklamıştır. Şu halde kanun koyucu toplum yararı gördüğü hallerde mülkiyet hakkını sınırlayabilir, yeter ki bu sınırlamalar hakkın özüne dokunmasın.

Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu Raporunun Genel Gerekçesinde Hürriyetler Rejimi konusunda açıklandığı üzere Anayasa'mız Devlet'e iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma yolu ile sosyal adaleti gerçekleştirme ve memleketi kalkındırma ödevini yüklemiştir. Bu ödevin gereklerinden biri de Anayasa'nın mülkiyet hakkını belirten 36 ncı maddesini hemen sonra gelen 37 nci maddesiyle Devlet'e yüklemiş olan toprağın verimli olarak işlenmesini gerçekleştirmek ve toprağı olmayan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri almaktadır. Bu gibi tedbirlerin mülkiyet hakim kayıtlayacağına şüphe yoktur, gün ve sayısı yukarıda açıklanan kararda belirtildiği gibi toprak dağıtımını geniş ölçüde kişisel çıkarları harekete getiren bir kamu hizmetidir. Bu hizmetin aralıksız, düzenli ve çabuk yürütülmesinde kanun koyucunun kamu yararı gördüğü açıktır esasen 4753 sayılı kanunun 29 uncu maddesinde haksız kamulaştırıldığı mahkeme hükmü ile anlaşılan bir toprağın henüz dağıtılmamış olması halinde sahibine geri verilmesi ön görülmüştür. Toprağın dağıtılmış olması halinde ise gerçek değerinin sahibine ödeneceği aynı kanunun 30 uncu maddesiyle hükme bağlamakla toprak sahibinin hakkı

Esas No.:1964/13
Karar No.:1964/43

korunmuştur. Bu sebeplerle mahkemelerin yürütmenin durdurulmasına karar vermektan yasaklanmış olmasında hakkın özüne dokunan bir yön bulunmadığından bu yasaklamayı mülkiyet hakkının özünü zedeliyen bir Anayasa ihlâli olarak kabul etmek doğru olamaz. Aksine bunu, gerek 1924 Anayasasıyla gerekse bu günkü Anayasa ile Devlet'e yüklenmiş olan çiftçiyi topraklandırma görevinin gerektirdiği bir tedbir saymak yerinde olur.

4753 sayılı kanun Hazinece yanlışıyla el konulduğu hükümle sabit olan toprakların gerçek değerinin tanzim edileceğini hükme bağlamakla bunlarında sonuç olarak kamulaştırıldığını kabul etmiştir. Karnulaştırmaya da Anayasa'nın 38 inci maddesinde yer verilmiş olduğundan bu durumun mülkiyet hakkının özünü zedelediğini kabul etmek mümkün değildir.

Öte yandan itirazda bulunan mahkemece ileri sürülen ve mahkemeleri tedbir kararı verme yoluna yönelttiği bildirilen Yargıtay'ın 27/1/1954 günlü ve 14/1 sayılı içtihadı Birleştirme kararı olayda olduğu gibi tapu kütüğüne dayanan müdahalenin önlenmesi dâvaları ile ilgili olmayıp tapuda kayıtlı bulunmayan arazinin ziyetleri tarafından açılan dâvalara ilişkin bulunması itibariyle mahkemenin iddiasını destekleyecek bir nitelik göstermemektedir. Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu mahkemeleri kişiler arasındaki anlaşmazlıkların çözülmesinde yetki vermiş olduğundan ve bu kanunun idarî işlemlere uygulanması ayrıca bir kanun hükmüne ihtiyaç göstereceğinden bu yönden de Anayasa'ya aykırılık iddiası ileri sürülemez. Bu sebeplerle itirazın mülkiyet hakkı yönünden de reddi gerekir.

Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, Celâlettin Kuralmen ve Hakkı Ketenoğlu bu görüşe katılmamışlar ve dâvanın kabulü ile itiraz olunan hükümlerin iptali gerekeceği düşüncesinde bulunmuşlardır.

SONUÇ :

4753 sayılı Kanununun 25 inci maddesinde yer alan (Bu kararın yerine getirilmesi yargı yerlerince geri bırakılmaz). şeklindeki hükümle 28 inci maddesinde yer alan (Bunların durdurulması hakkında yargı yerlerince de karar verilemez) şeklindeki hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu sebeple itirazın reddine üyelerden Şemsettin Akçoğlu, Celâlettin Kuralmen ve Hakkı Ketenoğlu'nun muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile 2/6/1964 gününde karar verildi.

Başkan Sünuhi Arsan	Başkan Vekili Lütfi Akadlı	Üye Rifat Göksu
Üye İ. Hakkı Ülkmen	Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İbrahim Senil
Üye İhsan Keçecioğlu	Üye A. Şeref Hocaoğlu	Üye Salim Başol

Esas No.:1964/13
Karar No.:1964/43

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

13/3/1964 tarihli ve 1963/162 E. 1964/19 K. sayılı karar altındaki muhalefet şehrinde yazılı sebeplerle bu karara da muhalifiz.

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

MUHALEFET ŞERHİ

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 25 ve 28 inci maddelerinin inceleme konusu yapılan hükümlerinin Anayasaya aykırı olmadıkları, daha önce Anayasa Mahkemesinin, 11/6/1964 günlü ve 11725 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 1963/162 -1964/19 sayılı kararı ile tesbit edilmiş bulunduğu cihetle kesin olan bu karar karşısında konunun yeni baştan incelenmesine Anayasanın 152 nci maddesi müsaade etmemektedir.

Anayasa Mahkemesinin, 10/3/1964 günlü ve 11652 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 25/10/1963 günlü ve 1963/148/256 sayılı kararına ait muhalefet şehrinde, konu ile ilgili olarak daha geniş bir surette belirtilmiş olunan sebeplerden ötürü bu kararda uygulanan usule muhalifiz.

Üye
Muhittin Gürün

Üye
A. Şeref Hocaoglu